

حسابداری بخش عمومی

(۱)

www.ketab.ir

تألیف:

دکتر غلامرضا کردستانی

دانشیار دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)

شاهرخ انصاری

مدرس دانشگاه

تهران ۱۳۹۸

سرشناسه	:	کردستانی، غلامرضا، ۱۳۴۷ -
عنوان و نام پدیدآور	:	حسابداری بخش عمومی (۱) / تألیف غلامرضا کردستانی، شاهرخ انصاری.
مشخصات نشر	:	تهران: یکان، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	:	۲۵۰ ص.: مصور، جدول.
شابک	:	۹۷۸-۹۶۴-۸۸۷۰-۸۵-۵
وضعیت فهرست‌نویسی	:	فیا
موضوع	:	مالیه عمومی -- ایران -- حسابداری
موضوع	:	Finance, Public -- Iran -- Accounting
موضوع	:	مالیه عمومی -- حسابداری
موضوع	:	Finance, Public -- Accounting
شناسه افزوده	:	انصاری، شاهرخ، ۱۳۲۷ -
رده‌بندی کنگره	:	HJ۹۷۴۱
رده‌بندی دیویی	:	۶۵۷/۶۱۰۰۰۵
شماره کتابشناسی ملی	:	۵۹۸۰۹۷

نام کتاب: حسابداری بخش عمومی (۱)
تألیف: دکتر غلامرضا کردستانی - شاهرخ انصاری
ناشر: یکان

نوبت چاپ: اول پاییز ۱۳۹۸

شمارگان: ۵۰۰ جلد

چاپ و صحافی: دانشجو

قیمت: ۶۰۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۸۸۷۰-۸۵-۵ ISBN: 978-964-8870-85-5

آدرس: تهران - خ انقلاب - خ منیری‌جاوید (اردیبهشت) - نبش شهدای ژاندارمری - ساختمان دانشجو

پلاک ۶۱ - طبقه چهارم - واحد ۷ تلفن: ۶۶۴۱۵۶۸۱ - ۶۶۹۵۰۰۱۵

پیش گفتار

پاسخگویی سنگ بنای گزارشگری مالی در بخش عمومی است. دولت‌ها از طریق اعمال قدرت برای تأمین مالی فعالیت‌های حاکمیتی از شهروندان مالیات دریافت می‌کنند و از سایر منابع عمومی نیز استفاده می‌کنند و در ازای آن خدمات عمومی را در یک محیط غیررقابتی و بر اساس یک رابطه غیرمبادله‌ای به عموم ارائه می‌نمایند. اجباری بودن پرداخت مالیات، غیررقابتی بودن محیط ارائه خدمات عمومی و غیرمبادله‌ای بودن ارائه خدمات، پاسخگویی دولت‌ها در برابر منابع عمومی را به صورت یک «الزام» درآورده است. شهروندان «حق» دارند بدانند، آنها درباره این منابع چگونه تصمیم‌گیری نموده‌اند. این آگاهی از طریق دریافت «گزارش» صورت می‌گیرد. گزارش‌های مالی محصول سیستم حسابداری و نظام گزارشگری مالی است. بنابراین نظام گزارشگری مالی از طریق ارائه اطلاعات مورد نیاز ذی‌نفعان بخش عمومی نقش مؤثری در ایفای مسئولیت پاسخگویی دولت‌ها ایفا می‌کند. ارتقای سطح ایفای مسئولیت پاسخگویی مستلزم استقرار سیستم حسابداری تعهدی و توسعه نظام گزارشگری مالی است. در سال‌های اخیر بکارگیری حسابداری تعهدی در بخش عمومی الزامی شده است.

کتاب حاضر مطابق سرفصل‌های مصوب وزارت علوم، تحقیقات و فناوری برای آموزش مبانی حسابداری بخش عمومی در سه بخش و هشت فصل تنظیم شده است.

در بخش نخست که مشتمل بر دو فصل است، بخش عمومی معرفی شده و نظام پاسخگویی تبیین شده است. شناخت بخش عمومی و نظام پاسخگویی در بخش عمومی، فهم بهتر نظام حسابداری تعهدی در بخش عمومی کمک بسزایی می‌کند.

بخش دوم در دو فصل به بیان ارتباط نوع سیستم حسابداری، سطح ایفای مسئولیت پاسخگویی و معرفی نظام گزارشگری مالی می‌پردازد.

بخش سوم در چهار فصل به معرفی مختصر نظام بودجه‌ریزی و نظام حسابداری شامل حسابداری عملیات جاری، حسابداری حقوق و دستمزد و حسابداری درآمدها می‌پردازد.

این کتاب برای دانشجویان مقاطع کاردانی و کارشناسی رشته حسابداری به عنوان منبع اصلی درس حسابداری بخش عمومی مورد استفاده قرار می‌گیرد. بخش‌های اول و دوم کتاب نیز می‌تواند برای دانشجویان تحصیلات تکمیلی مورد بهره‌برداری قرار گیرد.

در ادامه از تلاش‌های خانم نرگس اوستا در ترسیم شکل‌ها و جدول‌ها و همچنین خانم محبوبه کریم‌زاده در تایپ، صفحه‌آرایی و ویرایش کتاب سپاسگزاری می‌شود.

در پایان، امید است، استادان بزرگوار، دانشجویان گرامی، مدیران حسابداری و حسابداران محترم بخش عمومی، با ارائه پیشنهادها، انتقادات و نشان دادن لغزش‌های احتمالی بر غنای کتاب در چاپ‌های بعدی بیفزایند.

فهرست مطالب

۳	پیشگفتار
بخش اول: نظام پاسخگویی در بخش عمومی	
۱۱	فصل اول - بخش عمومی
۱۲	محدوده بخش عمومی
۱۴	تعریف واحد سازمانی
۱۵	بخش عمومی در ایران
۱۶	چند تفاوت عمده میان بخش عمومی و بخش خصوصی
۱۸	دامنه و حوزه کاربرد نظام حسابداری بخش عمومی در ایران
۲۰	پرسش‌های فصل اول
۲۱	فصل دوم: نظام پاسخگویی
۲۳	نظام پاسخگویی
۲۶	پاسخگویی در مرحله طراحی و تهیه بودجه
۲۶	پاسخگویی در مرحله تصویب بودجه
۲۷	پاسخگویی در مرحله اجرای بودجه
۲۸	پاسخگویی در مرحله ارزیابی عملکرد بودجه
۲۹	پاسخگویی و نظام مدیریت عملکرد
۳۰	پرسش‌های فصل دوم
بخش دوم: نظام گزارشگری مالی	
۳۳	فصل سوم - جریان منابع و مبنای اندازه‌گیری
۳۳	اندازه‌گیری جریان منابع
۳۵	سیستم‌های حسابداری حاصل از تعامل جریان منابع و مبنای حسابداری
۳۶	اول - سیستم حسابداری مبتنی بر جریان منابع نقدی و مبنای حسابداری نقدی
۳۷	دوم - سیستم حسابداری مبتنی بر جریان منابع مالی و مبنای تعهدی تعدیل شده
۳۸	سوم - سیستم حسابداری مبتنی بر جریان منابع اقتصادی و مبنای تعهدی کامل
۴۰	مبانی حسابداری
۴۳	شناسایی درآمدها و هزینه در مبانی پنج‌گانه
۴۶	پرسش‌های فصل سوم
۴۷	فصل چهارم - گزارشگری مالی در بخش عمومی
۵۰	مفهوم اول - اهداف گزارشگری مالی

۵۰	• استفاده‌کنندگان گزارش‌های مالی چه کسانی هستند؟
۵۳	• استفاده‌کنندگان گزارش‌های مالی چه نیازهای اطلاعاتی دارند؟
۵۶	• برای پاسخ به نیازهای اطلاعاتی استفاده‌کنندگان چه اطلاعاتی و چگونه باید ارائه شود؟
۵۹	مفهوم دوم - واحد گزارشگر
۵۹	مقدمه
۶۰	گروه گزارشگر
۶۰	حساب مستقل
۶۱	حساب مستقل به عنوان واحد گزارشگر
۶۷	حساب‌های مستقل در ایران
۷۰	مفهوم سوم - خصوصیات کیفی
۷۱	مربوط بودن
۷۱	بازنمایی منصفانه
۷۲	قابل فهم بودن
۷۲	به موقع بودن
۷۲	مقایسه‌پذیری
۷۳	تابیدپذیری
۷۳	محدودیت‌های اطلاعات مندرج در گزارش‌های مالی
۷۵	مفهوم چهارم - عناصر صورت‌های مالی
۷۵	مقدمه
۷۵	رویکرد مورد استفاده جهت تعریف عناصر
۷۵	دارایی
۷۵	ویژگی‌های ذاتی دارایی
۷۶	خدمات و منافع اقتصادی
۷۶	کنترل
۷۷	بدهی
۷۷	ویژگی‌های ذاتی بدهی
۷۷	تعهد فعلی
۷۸	ایفای تعهد
۷۸	ارزش خالص، درآمدها و هزینه‌ها
۷۸	تعریف ارزش خالص
۷۸	تعریف درآمد
۷۹	تعریف هزینه
۸۰	مفهوم پنجم - شناخت در صورت‌های مالی
۸۱	مفهوم ششم - اندازه‌گیری

۸۱	هدف از اندازه‌گیری
۸۱	مبانی اندازه‌گیری و انتخاب آنها
۸۳	ارزش‌های ورودی و خروجی
۸۴	سطح تفکیک یا تجميع برای اندازه‌گیری
۸۴	مبانی اندازه‌گیری دارایی‌ها
۸۶	مبنای اندازه‌گیری بدهی‌ها
۸۹	مفهوم هفتم - ارائه اطلاعات
۹۰	مرتبط بودن تصمیمات ارائه اطلاعات
۹۰	انتخاب اطلاعات
۹۱	انتخاب اطلاعات - ماهیت اطلاعات
۹۶	گزارش‌های مالی
۱۰۰	صورت مقایسه بودجه و عملکرد
۱۰۷	پرسش‌های فصل چهارم

بخش دوم: نظام حسابداری تعهدی در بخش عمومی

۱۱۰	مقدمه
۱۱۳	فصل پنجم - نظام بودجه‌ریزی
۱۱۴	تعریف بودجه
۱۱۶	اصول بودجه
۱۱۷	مراحل بودجه
۱۲۲	مراحل بودجه کل کشور
۱۲۴	منابع و مصارف بودجه کل کشور
۱۲۷	نگاهی به نظام بودجه‌ریزی بر مبنای عملکرد
۱۲۹	پرسش‌های فصل پنجم
۱۳۱	فصل ششم - حسابداری عملیات جاری
۱۷۹	مقدمه
۱۷۹	مراحل اجرای بودجه
۱۷۹	پرسش‌های فصل ششم
۱۸۰	مسائل فصل
۱۹۵	فصل هفتم - حسابداری حقوق و مزایای مستمر کارکنان
۱۹۵	مقدمه
۱۹۶	حسابداری حقوق و مزایای مستمر کارکنان
۲۰۱	مسائل فصل

۲۰۳	فصل هشتم - حسابداری درآمدها
۲۰۳	مقدمه
۲۰۳	درآمدهای عملیات غیرمبادله‌ای
۲۰۳	بخش اول: مالیات
۲۰۴	بخش دوم: انتقالات
۲۰۵	درآمدهای عملیات مبادله‌ای
۲۰۷	حسابداری درآمدها
۲۱۶	مسائل فصل

پیوست: طبقه‌بندی اقتصادی هزینه‌ها

۲۲۰	۱- جریان خدمت کارکنان
۲۲۱	۲- استفاده از کالاها و خدمات
۲۲۳	۳- بهره (سود)
۲۲۴	۴- یارانه‌ها
۲۲۵	۵- کمک‌های بلاعوض
۲۲۶	۶- منافع (مزایای) اجتماعی
۲۲۷	۷- سایر هزینه‌ها
۲۳۲	۸- مصرف سرمایه‌های ثابت (استهلاک)
۲۴۳	واژه‌نامه انگلیسی به فارسی
۲۴۹	منابع و مأخذ